

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

БІЗНЕС–ПЛАНУВАННЯ

**методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи
студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
спеціальності 073 «Менеджмент»**

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри публічного
управління та менеджменту
організацій

Протокол №12 від 30 травня 2018 р.

ЧЕРНІГІВ ЧНТУ 2018

Бізнес-планування. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності 073 – «менеджмент» усіх форм навчання / Укл.: Сугоняко Д. О. – Чернігів: ЧНТУ, 2018. – 20 с.

Укладач: ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ СУГОНЯКО, кандидат економічних наук, доцент кафедри публічного управління та менеджменту організацій;

Відповідальний за випуск: ПОНОМАРЕНКО СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління і менеджменту організацій

Рецензент: ПРИНА АНАТОЛІЇВНА КОСАЧ, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
2.1 Практичне заняття № 1	6
2.2 Практичне заняття № 2	7
2.3 Практичне заняття № 3	8
2.4 Практичне заняття № 4	9
2.5 Практичне заняття № 5	10
2.6 Практичне заняття № 6	11
2.7 Практичне заняття № 7	12
2.8 Практичне заняття № 8	13
2.9 Практичне заняття № 9	14
2.10 Практичне заняття № 10	15
2.11 Практичне заняття № 11	16
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	17

ВСТУП

В умовах загострення конкурентної боротьби, дефіциту ресурсів, зниження обсягу продукції та послуг здійснювати ефективну діяльність на рівні підприємств, установ, організацій без впровадження основних методів і прийомів бізнес-планування досить складно. Розробка різних планів дає змогу правильно визначити обсяги випуску продукції, встановити ціни, розрахувати рівень витрат і прибутку, чисельність працівників, перспективи подальшого розвитку тощо. Особливої уваги в процесі створення підприємств, їх реорганізації, об'єднання, отримання кредитів, здійснення інвестиційної і інноваційної діяльності має бізнес-план.

Метою дисципліни «Бізнес-планування» є формування системних теоретичних та практичних знань студентів з питань визначення стратегічних аспектів розвитку підприємств, розробки, затвердження, коригування та контролю виконання різноманітних видів стратегічних, оперативних та тактичних планів, зокрема, бізнес-планів для покращення показників їх діяльності.

Завдання дисципліни полягають в опануванні студентами основних прийомів, підходів і методів складання планів економічного, інвестиційного, інноваційного, соціального розвитку підприємств.

У результаті вивчення курсу студент повинен вміти:

- на основі аналізу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища виявляти проблеми в діяльності підприємства;
- проводити ситуаційний SWOT-аналіз для визначення сильних і слабких сторін в діяльності підприємства та його можливостей;
- обґрунтовувати вибір стратегії підприємства;
- складати плани і наводити розрахунки до них;
- підготувати презентацію розробленого бізнес-плану;
- здійснювати моделювання і прогнозування показників діяльності підприємства;
- використовувати набуті вміння здійснення бізнес-планування для прийняття ефективних управлінських рішень і розробки стратегії розвитку підприємства.

Практичні заняття є сполучною ланкою між лекційними заняттями, в межах яких студенти отримують теоретичні аспекти курсу, і самостійною роботою. В процесі практичних занять з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-термінологічного апарату та основних положень предмету, вміння комплексно розкрити конкретну тему, аналізувати і узагальнювати ключові питання курсу «Бізнес-планування».

Одним з важливих завдань проведення практичних занять є отримання навичок публічних виступів, вміння вести дискусії, аналітично підходити до обміркування та обговорення складних питань курсу.

Практичні заняття – це форма аудиторної роботи, яка передбачає:

– розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком контрольних питань по відповідних темах лекційних занять;

– розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком питань для самостійного опрацювання (на базі нормативно-законодавчих актів, періодичних видань та літературних джерел, рекомендованих для вивчення дисципліни);

– постановка загальної проблеми з питань бізнес-планування та її обговорення за участю студентів;

– обговорення практичних ситуацій з питань бізнес-планування;

– проведення модульного контролю по засвоєнню теоретичного матеріалу;

– виконання самостійної роботи студентами за індивідуальними завданнями, їх перевірку, оцінювання;

– перевірку практичних завдань виконаних студентами під час самостійної роботи.

Аудиторні заняття проводяться у відповідності з методичними рекомендаціями до практичних занять, які містять:

– плани практичних занять дисципліни;

– перелік теоретичних питань для контролю знань за кожною темою курсу «Бізнес-планування»;

– перелік тем для самостійної роботи студентів;

– ситуації для обговорення.

Теми та обсяг практичних занять наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д/з)
1	Сутність, мета та функції бізнес-планування	4 /0,5
2	Етапи здійснення процесу бізнес-планування	2 /0,5
3	Методика розробки бізнес-плану підприємства	2 /1
4	Характеристика підприємства, продукції, ринку	4 /1
5	Складання плану маркетингу	4 /0,5
6	Розробка плану виробництва	4 /1
7	Особливості складання організаційного плану	2 /1
8	План охорони навколишнього середовища	2 /0,5
9	Фінансовий план як складова частина бізнес-плану підприємства	2 /1
10	Аналіз потенційних ризиків в діяльності підприємства та методи їх зниження	4 /0,5
11	Оцінка ефективності бізнес-плану	4 /0,5
	Разом за 6-й семестр	32 /8

2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1 Практичне заняття № 1

Тема : Сутність, мета та функції бізнес-планування

Питання для обговорення

1. Роль бізнес-планування в діяльності вітчизняних підприємств.
2. Функції та цілі бізнес-планування в сучасних умовах господарювання.
3. Завдання бізнес-планування та логіка процесу його здійснення.
4. Методи та підходи бізнес-планування.
5. Інтегрована система бізнес-планування на підприємстві.
6. Сучасний інструментарій здійснення бізнес-планування.
7. Інформаційно-організаційні та фінансово-економічні механізми здійснення бізнес-планування.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Еволюція розвитку бізнес-планування у вітчизняній і зарубіжній практиці.
2. Роль бізнес-планування в управлінні підприємством.
3. Роль і значення бізнес-планування в підприємницькій діяльності.
4. Проблеми бізнес-планування на рівні підприємств малого бізнесу в Україні.
5. Взаємозв'язок бізнес-планування і управління проектами.
6. Сучасний стан бізнес-планування в Україні.
7. Роль бізнес-планування в отриманні конкурентних переваг вітчизняними підприємствами на міжнародному ринку.
8. Роль бізнес-планування в прискоренні інтеграційних процесів вітчизняних підприємств до ринку ЄС.
9. Перспективи розвитку бізнес-планування в умовах розвитку інформаційної економіки.

Ситуації для обговорення

1. Які причини викликають необхідність здійснення бізнес-планування?
2. Які фактори здійснюють позитивний або негативний вплив на процес бізнес-планування в сучасних умовах ?
3. Які методи і підходи бізнес-планування Ви знаєте?
4. Які основні цілі здійснення бізнес-планування?
5. Як змінюються підходи до бізнес-планування під впливом сучасних інформаційних технологій?
6. Чи відрізняється процес бізнес-планування на вітчизняних і закордонних підприємствах?

7. Який позитивний зарубіжний досвід бізнес-планування можна застосувати у вітчизняній практиці?
8. Які проблеми виникають при здійсненні бізнес-планування в сучасних умовах?

2.2 Практичне заняття № 2

Тема : Етапи здійснення процесу бізнес-планування

Питання для обговорення

1. Етапи бізнес-планування їх стисла характеристика.
2. Види планування діяльності підприємства.
3. Типи бізнес-стратегій.
4. Тактика реалізації бізнес-планування.
5. Контроль бізнес-планування на підприємстві.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Джерела отримання інформації для здійснення бізнес-планування.
2. Бізнес-моделювання як невід'ємна складова бізнес-планування.
3. Сфера застосування новітніх технологій в процесі бізнес-планування.
4. Вибір стратегії підприємства як запорука успішного бізнес-планування.
5. Виявлення основних загроз в процесі бізнес-планування.
6. Стратегічне і тактичне бізнес-планування.
7. Методика визначення ефективності бізнес-планування на підприємстві.

Ситуації для обговорення

1. З яких джерел інформації можна дізнатися про перспективні бізнес-ідеї?
2. З чого необхідно починати процес бізнес-планування на підприємстві?
3. За якими ознаками відбувається класифікація планів підприємства?
4. Як подолати труднощі, що виникають при здійсненні бізнес-планування?
5. Яким чином можна провести аналіз бізнес-планування на підприємстві?
6. Хто здійснює контроль за досягненням запланованих показників діяльності підприємства?
7. Як можна підвищити ефективність бізнес-планування на підприємстві?

2.3 Практичне заняття № 3

Тема: Методика розробки бізнес-плану підприємства

Питання для обговорення

1. Мета і завдання розробки бізнес-плану.
2. Структура бізнес-плану.
3. Види бізнес-планів.
4. Характеристика і склад основних розділів бізнес-плану.
5. Послідовність розробки бізнес-плану.
6. Оцінка ефективності реалізації бізнес-плану.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Зовнішні і внутрішні загрози реалізації бізнес-плану їх характеристика.
2. Побудова економічної моделі бізнес-плану.
3. Етапи та методика експертизи бізнес-планів.
4. Базові критерії експертної оцінки якості бізнес-планів.
5. Використання бізнес-плану для підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
6. Особливості складання бізнес-плану інвестиційного проекту.
7. Організаційно-економічні аспекти підвищення якості бізнес-плану.
8. Бізнес-план як складова частина управління проектами.
9. Стадії розробки бізнес-плану їх характеристика.

Ситуації для обговорення

1. Для чого потрібен підприємству бізнес-плани?
2. Хто може допомогти підприємству скласти бізнес-план?
3. Які Ви знаєте правила складання і оформлення бізнес-плану?
4. Які існують особливості складання бізнес-плану підприємств різних організаційно-правових форм та видів економічної діяльності?
5. Які проблеми виникають під час складання і реалізації бізнес-плану?
6. Які існують способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану?
7. Які фактори зовнішнього і внутрішнього середовища можуть призвести до необхідності перегляду існуючого бізнес-плану?
8. Чи можливо внести зміни до прийнятого бізнес-плану?
9. Які вимоги висувають кредитори і інвестори до бізнес-плану підприємства?
10. Які міжнародні фінансові інститути надають кредити на реалізацію бізнес-планів підприємств?
11. Які умови необхідно виконати, щоб отримати фінансування бізнес-планів по лінії Європейського банку реконструкції і розвитку?
12. Яка інформація повинна бути відображена в резюме бізнес-плану?

13. Чи потрібно при складанні бізнес-плану проводити ситуаційний SWOT-аналіз?
14. З яких розділів складається типовий бізнес-план згідно до міжнародних методик?
15. Як скласти бізнес-план у випадку об'єднання з іншим підприємством?
16. Чи можна скласти бізнес-план структурного підрозділу підприємства?
17. Чи складається бізнес-план у випадку реорганізації підприємства?

2.4 Практичне заняття № 4

Тема: Характеристика підприємства, продукції, ринку

Питання для обговорення

1. Характеристика діяльності підприємства.
2. Характеристика продукції, робіт (послуг) підприємства.
3. Аналіз ринків збуту продукції підприємства.
4. Характеристика конкурентного середовища функціонування підприємства та його конкурентних переваг.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Класифікація підприємств за видами економічної діяльності.
2. Класифікація підприємств за організаційно-правовими формами власності.
3. Державне регулювання діяльності підприємств.
4. Проведіть аналіз показників діяльності підприємств України. Зробіть належні висновки.
5. Проведіть аналіз обсягу експорту і імпорту продукції вітчизняних підприємств. Зробіть належні висновки.
6. Типи ринку їх характеристика.
7. Методи і етапи прогнозування обсягу продукції підприємства.
8. Життєвий цикл продукції його характеристика.
9. Методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства.
10. Методи конкурентної боротьби в умовах ринку.
11. Методи оцінки якості продукції.

Ситуації для обговорення

1. Які законодавчо-нормативні акти регулюють діяльність підприємств?
2. В якому законодавчому акті наводяться критерії поділу підприємств на великі, середні та малі?
3. Як правильно обрати місцезнаходження підприємства?
4. Як обрати свій сегмент ринку?
5. Як визначити асортимент і обсяги продукції підприємства?
6. Яким чином можна проаналізувати діяльність існуючих конкурентів підприємства?

7. Як виявити потенційних конкурентів підприємства?
8. Яким чином підприємство може досягти конкурентних переваг на ринку?
9. Які проблеми існують в діяльності вітчизняних підприємств?
10. Чи існує недобросовісна конкурентна боротьба і які її ознаки?
11. Яким чином конкуренти можуть вплинути на діяльність підприємства?
12. Що впливає на якість продукції підприємства?
13. Яким чином в умовах подорожчання ресурсів можна підвищити якість продукції?
14. Як підприємству можна вийти зі своєю продукцією на міжнародний ринок?
15. Яким вимогам повинна відповідати продукція вітчизняних підприємств, щоб бути реалізованою на ринку ЄС?
16. Які додаткові послуги можуть надавати підприємства?
17. В яких випадках підприємство використовує аутсорсинг?
18. Як оцінити потенційну ємкість ринку?
19. Як підприємству обрати свій сегмент ринку?

2.5 Практичне заняття № 5

Тема: Складання плану маркетингу

Питання для обговорення

1. Характеристика завдань і функцій служби маркетингу на підприємстві.
2. Сутність, завдання та послідовність розробки плану маркетингу.
3. План збуту продукції.
4. Розробка маркетингової стратегії підприємства.
5. Стратегія проникнення на ринок.
6. Стратегія завоювання ринку.
7. Стратегія утримання ринку.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Методи ціноутворення на підприємстві.
2. Цінова політика підприємства.
3. Збутова політика підприємства.
4. Прогнозні плани збуту продукції.
5. Реклама як ефективний інструмент маркетингу.
6. Види реклами.
7. Оцінка ефективності рекламної діяльності на підприємстві.
8. Етапи планування рекламної компанії підприємства.
9. Використання Інтернету як засобу реклами.
10. Формування бюджету маркетингу.

Ситуації для обговорення

1. Як оцінити попит на продукцію?
2. Як встановити ціну на продукцію підприємства?
3. Яким чином при визначенні ціни врахувати інфляцію?
4. Яким чином можна спрогнозувати обсяг продукції підприємства?
5. Які канали збуту продукції Ви знаєте?
6. Як знизити витрати на рекламу продукції підприємства?
7. Де найкраще і в якому вигляді можна розмістити рекламу продукції підприємства?
8. В яких випадках рекламна кампанія підприємства не є ефективною?
9. Яким чином підприємства просувають свою продукцію на ринок?
10. Як оцінити комунікативну ефективність реклами?
11. Як оцінити торгову ефективність реклами?
12. Як врахувати сезонні коливання попиту при плануванні річного обсягу збуту продукції?

2.6 Практичне заняття № 6

Тема: Розробка плану виробництва

Питання для обговорення

1. Виробничий план як невід'ємна частина бізнес-плану.
2. Мета, завдання виробничого плану.
3. Характеристика процесу виробництва.
4. Інструменти і методи виробничого планування.
5. Види виробничих планів їх характеристика.
6. Планування виробничих потужностей.
7. Планування виробничого процесу.
8. Планування розміщення обладнання.
9. План потреби в основних виробничих засобах.
10. Планування потреби в оборотних засобах.
11. Планування товарно-матеріальних запасів.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Сфера використання мережевого аналізу в процесі здійснення виробничого планування.
2. Здійснення контролю в процесі виробничого планування.
3. Сучасні аспекти планування виробництва.
4. Реінжиніринг бізнес-процесів.
5. Особливості технологічного процесу виготовлення продукції.
6. Сфера застосування сучасних інформаційних технологій в процесі виробництва.
7. Планування ресурсного забезпечення реалізації бізнес-плану.

Ситуації для обговорення

1. Які приміщення необхідні для запланованого виду бізнесу?
2. Від чого залежить розмір орендної плати за приміщення?
3. Яке обладнання необхідно для реалізації бізнес-проекту?
4. Які існують джерела фінансування купівлі обладнання?
5. Як здійснюється контроль за виробництвом?
6. Як здійснюється контроль за витратами?
7. Як знайти постачальників якісної сировини для виробництва?
8. Які здійснюється контроль якості продукції?
9. Як впливає впровадження новітніх технологій на показники виробничого плану?
10. Як визначити потребу підприємства в матеріально-технічних ресурсах?
11. Які фактори зовнішнього середовища здійснюють вплив на виробничий процес?
12. Які фактори внутрішнього середовища впливають на процес виробництва?

2.7 Практичне заняття № 7

Тема: Особливості складання організаційного плану

Питання для обговорення

1. Сутність і структура організаційного плану підприємства.
2. Організаційна структура управління підприємством.
3. Склад підрозділів підприємства їх функції.
4. Кваліфікаційні вимоги до персоналу.
5. Посадові обов'язки виконавців бізнес-проекту.
6. Вимоги до кваліфікації розробників і виконавців бізнес-плану.
7. Планування управління персоналом задіяним у реалізації бізнес-плану.
8. План потреби в персоналі.
9. План набору, підготовки і навчання кадрів.
10. План оплати праці.
11. План соціального розвитку колективу.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Кадрова політика підприємства.
2. Методи управління персоналом.
3. Система оплати і мотивації праці на підприємстві.
4. Штатний розпис методика його складання.
5. Методи и процедури оцінки якості праці співробітників.
6. Планування і оптимізація витрат на оплату праці.

Ситуації для обговорення

1. Як визначити склад спеціалістів для реалізації бізнес-плану?
2. На яких умовах підприємство може залучити спеціалістів для реалізації бізнес-плану?
3. Як виявити слабкі і сильні сторони персоналу, що задіяний в процесі реалізації бізнес-плану?
4. Як оцінити результати роботи персоналу?
5. Які методи стимулювання працівників Ви знаєте?
6. За рахунок яких коштів підприємство здійснює підготовку і перепідготовку персоналу?
7. Чи можливі зміни в організаційній структурі підприємства в процесі реалізації бізнес-плану?
8. Як визначити потребу підприємства в управлінському персоналі?
9. Як оцінити рівень інтелектуального розвитку співробітників?

2.8 Практичне заняття № 8

Тема: План охорони навколишнього середовища

Питання для обговорення

1. Розділи плану підприємств з питань охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів.
2. Поточні та перспективні плани роботи підприємств з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів.
3. Напрямки зменшення забруднення навколишнього середовища.
4. Оцінка впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище.
5. Джерела фінансування заходів щодо охорони навколишнього середовища.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Головні завдання організації природоохоронної діяльності підприємств.
2. Порівняльна характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду охорони навколишнього середовища.
3. Вимоги природоохоронного законодавства України.
4. Державні органи що здійснюють контроль у сфері охорони навколишнього середовища.
5. Методи визначення кошторисної вартості заходів з охорони природного середовища.
6. Оцінка результатів ефективності заходів з охорони природного середовища.

Ситуації для обговорення

1. Як зменшити негативний вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище?
2. Які санкції застосовуються до підприємств, що забруднюють навколишнє середовище?
3. Які органи здійснюють контроль за забрудненням підприємствами навколишнього середовища?
4. Які заходи передбачаються в розділі «Охорона і раціональне використання водних ресурсів» вищезазначеного плану?
5. Які природоохоронні заходи містить розділ «Охорона повітряного басейну» вищезазначеного плану?
6. Які напрями використання земельних ділянок, які знаходяться у користуванні підприємства відображаються у розділі «Охорона і раціональне використання земель»?
7. Які підприємства складають розділ «Охорона і раціональне використання мінеральних ресурсів» вищезазначеного плану?
8. Які заходи відображаються в розділі «Організаційно-просвітницькі заходи» вищезазначеного плану?
9. Хто є головними виконавцями і співвиконавцями плану підприємств з питань охорони навколишнього природного середовища?
10. Як визначити терміни виконання робіт підприємства з охорони навколишнього природного середовища?

2.9 Практичне заняття № 9

Тема: Фінансовий план як складова частина бізнес-плану підприємства

Питання для обговорення

1. Зміст, завдання і методи фінансового планування.
2. Стратегічне і поточне фінансове планування.
3. Порядок складання фінансового плану підприємства.
4. Структура фінансового плану підприємства.
5. Дохідна частина фінансового плану.
6. Видаткова частина фінансового плану підприємства.
7. Розробка фінансової стратегії підприємства.
8. Джерела фінансування реалізації бізнес-плану.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Взаємозв'язок фінансового прогнозування і планування.
2. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.
3. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства.
4. Фінансова звітність підприємства.
5. Фінансова оцінка бізнес-плану.
6. Фінансова діяльність підприємства.

7. Планування фінансових результатів діяльності підприємства.
8. Проведіть аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємств України за останні три роки. Зробіть належні висновки.
9. Порівняльна характеристика фінансового планування у вітчизняній і зарубіжній практиці.

Ситуації для обговорення

1. З чого починається складання фінансового плану підприємства?
2. За рахунок яких коштів може відбуватися реалізація бізнес-проекту?
3. З якою метою складається фінансовий план підприємства?
4. Які фактори здійснюють вплив на показники фінансового плану?
5. Які показники лягають в основу при розробці фінансового плану?
6. Які основні проблеми виникають під час складання фінансового плану?
7. Які підрозділи підприємства приймають безпосередню участь у складанні фінансового плану?
8. Яким чином відбувається контроль за показниками виконання фінансового плану?
9. В чому полягає різниця між фінансовим плануванням і прогнозуванням?
10. Як визначити точку беззбитковості?

2.10 Практичне заняття № 10

Тема: Аналіз потенційних ризиків в діяльності підприємства та методи їх зниження

Питання для обговорення

1. Класифікація ризиків підприємства за різними ознаками.
2. Моніторинг і виявлення ризиків.
3. Якісний і кількісний аналіз ризиків.
4. Методи оцінки втрат від настання ризиків.
5. Методи страхування ризиків.
6. Відшкодування витрат від настання ризиків.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Організаційні заходи спрямовані на профілактику і нейтралізацію ризиків.
2. Напрямки зниження ризиків.
3. Причини виникнення і напрямки нейтралізації виробничих ризиків.
4. Причини виникнення і напрямки нейтралізації комерційних ризиків.
5. Причини виникнення і напрямки нейтралізації фінансових ризиків.
6. Причини виникнення і напрямки нейтралізації ризиків пов'язаних з настанням форс-мажорних подій.

Ситуації для обговорення

1. Які види ризиків найбільш виникають в діяльності підприємства в сучасних умовах?
2. Яким чином підприємство може знизити негативні наслідки ризиків?
3. Як оцінити матеріальні втрати від настання ризиків?
4. Як оцінити трудові втрати від настання ризиків?
5. Як оцінити фінансові втрати від настання ризиків?
6. Як оцінити втрати часу від настання ризиків?
7. Що розуміють під ринковим ризиком?
8. Як підприємство може подолати наслідки впливу зовнішніх ризиків?
9. В яких випадках виникає ризик конкуруючих технологій і як з ним боротися?
10. Що розуміють під технічним ризиком?
11. Які основні проблеми виникають при страхуванні ризиків?

2.11 Практичне заняття № 11

Тема: Оцінка ефективності бізнес-плану

Питання для обговорення

1. Сутність і показники ефективності бізнес-плану.
2. Економічна ефективність бізнес-плану.
3. Бюджетна ефективність бізнес-плану.
4. Соціальна ефективність бізнес-плану.
5. Екологічна ефективність бізнес-плану.
6. Визначення комерційної ефективності бізнес-плану.
7. Критерії оцінки ефективності бізнес-плану.
8. Термін окупності бізнес-проекту.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Процес управління бізнес-планом за результатами.
2. Процес управління бізнес-планом за витратами.
3. Аналіз ефективності реалізованих бізнес-планів.
4. Оцінка ефективності реінжинірингу бізнес-процесів.

Ситуації для обговорення

1. Яким чином можна підвищити ефективність бізнес-плану?
2. Як оцінити ефективність бізнес-плану для працівників підприємства?
3. Як оцінити ефективність бізнес-плану для споживачів?
4. Які проблеми виникають при здійсненні оцінки ефективності бізнес-плану?
5. Як оцінити ефективність бізнес-плану інвестиційного проекту?
6. В яких випадках реалізація бізнес-плану може бути неефективною?

7. Які фактори впливають на ефективність бізнес-плану в сучасних умовах?
8. Як підвищити показники прибутковості підприємства?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі та нормативні акти

1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу: Верховна Рада України; Закон від 07.12.2000 № 2121-III.
4. Про господарські товариства [Електронний ресурс] : Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
5. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
6. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
7. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України, від 16.01.2003 № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
8. Порядок розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка [Електронний ресурс] : Мінекономрозвитку України; Наказ від 19.06.2012 № 724. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1309-12/paran4#n4>.
9. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : Верховна Рада УРСР; Закон від 25.06.1991 № 1264-XII. – . – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

Навчальна література

1. Агафонова Л. Т. Підготовка бізнес-плану: Практикум / Л. Т. Агафонова, О. Р. Рога. – [3-є вид.]. – К. : Знання, 2001. – 158 с.
2. Барінов В. А. Бизнес-планирование : учеб. пособ. / В. А. Барінов, М. М. Алексеева. – М. : Форум, 2005. – 272 с.
3. Барроу К. Бізнес-план: практ. посіб. / К. Барроу, П. Барроу, Р. Браун. – К. : Знання, 2001. – 285 с.

4. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л. О. Бескровна. – Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
5. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболь, Г. О. Швиданенко, О. Г. Дерев'яноко. — Вид. 2-ге, доп. – К. : КНЕУ, 2002. — 379 с.
6. Бізнес-план: технологія розробки: навч. посіб. / І. З. Должанський, Т. О. Загорна; М-во освіти і науки України, Макіївський економіко-гуманітарний ін-т. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 384 с.
7. Бізнес-планування : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, Р. Л. Лупак. – К. : Знання, 2013. – 173 с.
8. Гетало В. П. Бізнес-планування : навч. посіб. / В. П. Гетало, Г. О. Гончаров, А. В. Колісник. – К. : Професіонал, 2008. – 240 с.
9. Козловський В. О. Бізнес-планування : навч. посіб. Видання 2-ге доповн. та переробл. / В. О. Козловський, О. Й. Лесько. – УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 241 с.
10. Кривонос А. О. Бізнес-планування на підприємстві : навч. посіб. / А. О. Кривонос. – К. : МАУП, 2006. – 160 с.
11. Кучеренко В. Р. Бізнес-планування фірми : навч. посіб. / В. Р. Кучеренко, В. А. Карпов, О. С. Маркітан. – К. : Знання, 2006. – 423 с.
12. Макаренко С. М. Бізнес-планування : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр» / С. М. Макаренко, Н. М. Олійник. – Херсон : ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 224 с.
13. Македон В. В. Бізнес-планування : навч. посіб. / В. В. Македон. – К. : ЦУЛ, 2009. – 236 с.
14. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. / О. Ф. Михайленко, Н. М. Євдокимова, Ю. М. Лозовик та ін.; за заг. ред. О. Ф. Михайленко. – К. : КНЕУ, 2014. – 459 с.
15. Покропивний С. Ф. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболь, Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 379 с.
16. Слиньков В. Н. Бизнес-план и организация финансово-хозяйственной деятельности предприятия. – К. : Алерта. – 2006. – 520 с.
17. Тарасюк Г. М. Бізнес-план: розробка, обґрунтування та аналіз : навч. посіб. / Г. М. Тарасюк. – К. : Каравела, 2006. – 280 с.
18. Телетов О. С. Бізнес-план : навч. посіб. / О. С. Телетов. – Суми : В-во СумДУ, 2005. – 104 с.
19. Ясинський В. В. Бізнес-планування: теорія і практика: навч. посіб. / В. В. Ясинський, О. О. Гайдай. – К. : Каравела, 2004. – 232 с.

Додаткова література

1. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери: навч. посіб. / О. Ю. Бочко, В. Ф. Проскура. – К. : Ліра-К, 2014. – 218 с.

2. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / А. Ф. Бурик. – К. : ЦУЛ, 2013. – 260 с.
3. Васильков В. Г. Організація виробництва : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2003. – 524 с.
4. Данилюк М. О. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. / М. О. Данилюк. – К. : Ліра-К, 2015. – 328 с.
5. Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. ; під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
6. Економіка підприємства : підручник / за ред. Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 816 с.
7. Загуцький У. Р. Планування і діагностика діяльності підприємств: навч. посіб. / У. Р. Загуцький, В. М. Цимбалюк, С. Г. Шевченко. – К. : Ліра-К, 2013. – 320 с.
8. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент : навчальний посіб. з грифом МОН. – К. : Знання, 2006. – 366 с.
9. Лаврів Л. А. Планування діяльності організації: навч. посіб. / Л. А. Лаврів. – Тернопіль : Крок, 2013. – 320 с.
10. Михалюк Н. І. Планування діяльності підприємств: навч. посіб. / Н. І. Михалюк. – К. : Ліра-К, 2015. – 620 с.
11. Омеляненко Т. В. Операційний менеджмент : навч. посіб. / Т. В. Омеляненко. – К. : КНЕУ, 2009. – 479 с.
12. Підприємництво та бізнес-культура: підручник / Л. О. Лігоненко, Г. Л. Піратовський, І. В. Молоштан та ін.; за заг. ред. Л.О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 508 с.
13. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / [Л. П. Батенко, М. А. Белов, Н. М. Євдокимова, В. Є. Москалюк та ін.] ; За заг. ред. В. Є. Москалюка. – К. : КНЕУ, 2005. – 384 с.
14. Планування діяльності фірми: навч.-метод. посіб. / Алексеева М. М. – К. : Фінанси і статистика, 2011. – 248 с.
15. Скібіцька Л. І. Антикризовий менеджмент [текст]: навч. посіб. / Л. І. Скібіцька, В. В. Матвеев, В. І. Щелкунов, С. М. Подреза. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 584 с.
16. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства. Практикум : навч. посіб. – К. : Кондор, 2004. – 266 с.
17. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства / Л. А. Швайка. – К. : Ліра-К, 2014. – 268 с.

Електронні ресурси

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс] : [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження»? USAID. – К.: 2017. – 42с. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202015/KV_IV_2015_Monitoring_ukr.pdf.

2. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://difku.gov.ua/zvernennya-golovy/>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/materials/pr/20142904/RIPR2014.pdf>.
4. Державна служба фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua/>.
5. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.
6. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>.
7. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/>.
8. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/about/description>.
10. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua>.
11. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
12. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
13. Спілка українських підприємців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sup.org.ua/>
14. Державна регуляторна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drs.gov.ua/>
15. Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>
16. Міністерство екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/>